

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Kring Voorst

E-mail adres redactie
Kroniek@okvvoorst.nl

PRIMEUR

In deze Kroniek o.a.:

- ✓ DE OUDSTE FIETS VAN NEDERLAND
- ✓ Het ontstaan van de Fliert
- ✓ Tachtig jaar Vliegveld Teuge
- ✓ Een boerendochter uit Waarder werd drogist in Twello

VOORST SCHRIJFT GESCHIEDENIS

Kroniek

Oudheidkundige Kring Voorst

Jaargang 39 - 2016

nummer 3

Postbus 170
7390 AD Twello

Port Payé
Pays-Bas

OUDHEIDKUNDIGE KRING VOORST

opgericht 18 december 1975

Bezoekers- en studieruimte

postadres: postbus 170, 7390 AD Twello - bezoekadres: Dorpsstraat 11a, ingang aan de Dorpsdwarstraat

geopend: dinsdag en woensdag van 09.00 tot 16.00 en verder op afspraak. Tel.: 0571 27 7090

e-mailadres: info@okvvoorst.nl - website: www.okvvoorst.nl

Betalingen uitsluitend via Rabo-rekeningnr.: NL80 RABO 0362 8092 67

Ereleden

Mr. J.H. Hermsen, H.J. ten Hove†, J. Lubberts, J.A.M. Schutte-Geurtsen en L. Sevenster†

Dagelijks bestuur

Bert van de Zedde, voorzitter	Kon. Wilhelmaweg 15	7391 ER Twello	voorzitter@okvvoorst.nl
Johan Homan, secretaris	Rijksstraatweg 135	7391 MK Twello	info@mrhoman.nl
Wim Huisman	Oude Deventerweg 15	7383 AD Voorst	administratief beheer
Jan Groenberg	Hietweideweg 30	7391 XX Twello	
Gé Veen	Domineestraat 4	7391 GG Twello	

Werkgroepen en contactpersonen

Kantoorcoördinatie	Gerrie Groenewold en Truus de Haan-Diks	info@okvvoorst.nl
Bibliotheek	Gerard Vrieling	info@okvvoorst.nl
Fotogroep	Jack Damen	info@okvvoorst.nl
Werkgroep genealogie	Auke Vlietstra	genealogie@okvvoorst.nl
Lezingen	Jan Groenberg en Gé Veen	info@okvvoorst.nl
Tweede Wereldoorlogarchief	Bertus ten Bosch	info@okvvoorst.nl
Ledenadministratie	Wim Huisman	www.okvvoorst.nl
Systeembeheer	Wim Wassink	info@okvvoorst.nl
Redactie Kroniek	Gerrie Groenewold en Auke Vlietstra	kroniek@okvvoorst.nl

Lidmaatschap

De jaarcontributie bedraagt € 16,50 per persoon; voor gehuwden en partners woonachtig op hetzelfde adres € 20,00

Anmelding lidmaatschap en wijzigingen van adres en/of lidmaatschap via www.okvvoorst.nl

Overige vragen: Tel. 0571 277090 of postbus 170, 7390 AD Twello

Gemeentearchief Voorst

Archivaris: Annemarie Geerts, H.W. Iordensweg 17, Twello, gemeentearchief@voorst.nl

Studiezaal open op maandag van 9.00-17.00 uur

Kroniek

De Kroniek beoogt een breed georiënteerd informatiemedium van de Oudheidkundige Kring Voorst te zijn, een kwartaalblad van en voor de leden. Het verschijnt in de maanden maart, juni, september en december.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegestaan met goedkeuring van de redactie en de betreffende auteur(s)

Mailadres voor kopij en reacties op de inhoud van Kroniek: kroniek@okvvoorst.nl

Druk : Brein Reclame, Twello; oplage 730 stuks

ISSN 1384-8682

INHOUDSOPGAVE KRONIEK

Jaargang 39 - 2016 - nummer 3

• Van de bestuurstafel.....	B. van de Zedde	2
• Agenda	J. Groenberg en G. Veen	3
• Kroniekpost.....	redactie	5
• De oudste fiets van Nederland , een Burgers vélocipède uit 1868	H. Hutten en redactie	10
• Het ontstaan van de Fliert.....	M. Brascamp	16
• De Nijenbeek op open monumentendag.....	G. Groenewold	21
• Met de pen door Voorst.....	J. Lubberts, A. van der Goot-van Eck	23
• Tachtig jaar Vliegveld Teuge	A.A. Vlietstra	24
• Een boerendochter uit Waarder werd drogist in Twello	I. van der Vegte - van Asselt	27
• Voorst honderd jaar gelden, een wandeling met Jac.P. Thijsse (2)	G. Vrieling	34

Aan deze Kroniek werkten verder mee: F.C. Nelis (als corrector) en W. Wassink (omslag) en de redactie bestaande uit G. Groenewold, A. Vlietstra en I. van der Vegte - van Asselt

Afbeeldingen: OKV archief, tenzij anders vermeld

LET OP: Uiterste datum inleveren kopij nummer 2016-4: 1 november 2016
via kroniek@OKVvoorst.nl

Let op: De redactie behoudt zich het recht voor om aangeboden artikelen – in overleg met de auteur- aan te passen. Daarnaast is de redactie niet verantwoordelijk voor onjuistheden en/of achterhaalde situaties in aangeleverde stukken. Aanvullingen, reacties en/of correcties zijn altijd welkom.

De auteursrechten op gepubliceerde foto's berusten te allen tijde bij de rechthebbende. Noch de OKV, noch de redactie van Kroniek aanvaardt aansprakelijkheid voor onrechtmatig gebruik van (foto)materiaal dat door derden ter publicatie is aangeboden. Overname van (delen van) artikelen is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van de OKV.

Giften en Schenkingen

De Oudheidkundige Kring Voorst is een Algemeen Nut Beogende Instelling, een zogenaamde ANBI. Met een schenking aan OKV steunt u niet alleen onze vereniging, maar kunt u ook profiteren van een belastingvoordeel. Dat voordeel is zowel van toepassing bij een eenmalige gift als bij een periodieke schenking. Via het mailadres penningmeester@okvvoorst.nl kunt u een onderhandse verklaring voor periodieke schenking ontvangen.

Kapsalon Koolman

Tel. 0571 - 271423 - Stationsstraat 1
7391 EG Twello

meer dan 225 jaar

Van de bestuurstaafel

Bert van de Zedde

De zomer toont soms al herfstachtige tinten en dat maakt dat de avonden langzaam lengen en de vrijwilligers de activiteiten weer enthousiast oppakken. De agenda is vol. Infocentrum Sonneberg bij De Nijbeek is gereed en gaat op 10 september –Open Monumentendag– open voor het publiek. Enkele dagen later, op 14 september, is de officiële opening van het nieuwe klompenpad De Flierte. Inmiddels zijn onze fysieke materialen opnieuw verhuisd van de familie Gorkink naar de heer Strepel aan de Leemsteeg. Het is bijzonder dat de familie Gorkink ons zolang belangeloos heeft geholpen met de opslag van onze materialen. Hartelijk dank daarvoor. De opslag blijft een probleem want ook bij de heer Strepel is de opslag tijdelijk. Het bestuur gaat nu beoordelen of alle materialen

het waard zijn om te bewaren of dat er via andere kanalen voldoende vervanging is te realiseren bij bijvoorbeeld tentoonstellingen of andere presentatievormen. De komende maanden valt de beslissing.

Bestuurlijk zijn we op orde en de functies zijn besproken in de vergadering van juni/juli. Het penningmeesterschap en de ledenadministratie zijn definitief overgedragen. Wij denken bestuurlijk na over een nieuwe bestuursfunctie met als aandachtsveld ‘Historisch erfgoed gemeente Voorst’. Hoe wij deze functie inrichten is op het moment van schrijven nog niet bekend. Ideeën zijn er maar moeten de komende maanden worden uitgewerkt.

Voor de vrijwilligers organiseert het bestuur dit jaar een uitje naar Harderwijk.

Het programma is rond en wij lunchen met elkaar ter plaatse.

Dit jaar zullen wij geen kraam bemensen op het Klompenfeest. Wel hebben wij de voorbereidingen voor de speurtocht voor basisscholieren opgezet en zijn partner in de uitvoering. De vele activiteiten vragen steeds weer om bemensing en daar ontbreekt het voor de markt op dit moment aan door vakanties en de veelheid aan kleine en grote activiteiten.

De eerste aanvraag voor een lezing in de komende maanden

FLIERTPAD 16 KM

Op dit punt begint een rondwandeling. Het Fliertpad voert u door het prachtige buitengebied van Twello. Over stalgie landgoederen, langs karakteristieke boerderijen en door het beekdal van de Fliert. Onder begeleiding van Stichting Landschapsbeheer Gelderland in samenwerking met de gemeente Voorst, diverse particuliere eigenaren, Stichting Ussellandschap, Geldersch Landschap en Kasteelen, Viteus, Waterschap Vallei en Veluwe en vele vrijwilligers is deze route tot stand gekomen. Klompen aan, rugzak op en gaan!

is ontvangen. Op 22 oktober verzorgen wij een lezing bij Brasserie Korderijnk voor de Ouderenvereniging Twello/Terwolde. We maken een Voorster reis in de tijd, waarbij wij een interactieve middag proberen in te vullen. Ook heeft de heer Korderijnk ons gevraagd deelgenoot te worden van het Korderijnk jubileumjaar en daar hebben wij positief op gereageerd. We gaan op zoek naar ingrediënten uit grootmoeders tijd die dan worden verwerkt in hun keukens.

Ook de eigen reguliere lezingen staan gepland en zijn terug te vinden in deze

Kroniek, maar ook in Voorster Nieuws. Ondanks de verhuizing van onze wekelijkse foto-met-vraag naar de laatste pagina van VN, blijven er reacties binnenkomen. Onze eigen bibliotheek heeft een stevige uitbreiding gekregen door de geschonken verzameling van de heer Burgers rondom vliegveld Teuge. Wij plaatsen rekken bij, schuiven wat met schappen, maar naderen de grenzen van onze opslagcapaciteit. Nieuwe leden heten wij van harte welkom en wij nemen met spijt afscheid van leden die om hun moverende redenen het lidmaatschap opzegden.

Agenda

Jan Groenberg en Gé Veen

Lezing donderdag 29 september

Jan Bornebroek uit Enschede neemt ons in zijn presentatie mee naar de wereld van de volkscultuur op het platteland, die vroeger allerlei gebruiken kende met een magische, onheilafwerende of genezende werking. Dat werd althans door een deel van de boerenbevolking in oostelijk Nederland geloofd. Vanaf de prehistorie tot in de 20ste eeuw werd het dagelijkse doen en laten van de bewoners van deze regio beïnvloed door bijgeloof. Zelfs in de huidige tijd zijn daarvan nog veel voorbeelden aan te wijzen.

Stiepelteken Erve Kots, Lievelede →

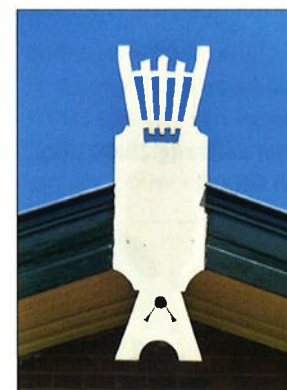

← Gevelteken, Dorpsstraat 35, Terwolde

Gevel -en stiepeltekens, stalramen, muurankers, uilenborden, heilsknoppen, levensbomen, hazelaar, lijsterbes en vlierstruik om er maar een paar te noemen, hadden oorspronkelijk allemaal een magische waarde.

Datum : donderdag 29 september
plaats : Dorpshuis "De Pompe" te Wilp
tijd : zaal open 19.30 uur, aanvang 20.00 uur,
toegang niet leden € 5,00.

De lezing van 24 november staat op de volgende bladzijde.

Lezing donderdag 24 november 2016

Op
24 november 2016
verzorgt
Martin Idema
voor de OKV
een lezing over
Spitsbergen
in het Dorpshuis
te Voorst.

Walvisjacht bij
Spitsbergen (1690),
schilderij van
Abraham Storck
Bron: Stichting
Rijksmuseum het
Zuiderzeemuseum.

Drie maal probeerde Willem Barentsz een noordelijke route te vinden om de Oost te bereiken. De derde tocht werd hem fataal: in 1596 overleed hij na een erbarmelijke winter op Nova Zembla. De route ontdekte hij niet, maar wel Spitsbergen, een ijskoud oord op zo'n 1.000 kilometer van de Noordpool, waar het wemelde van de walvissen. In het kielzog van Willem Barentsz togen vele avonturiers naar de Noordelijke IJszee. Anderhalve eeuw domineerden de Nederlanders er de walvisvaart.

Een hele tijd later speelden Nederlanders een prominente rol bij de ontwikkeling van de mijnbouw op Spitsbergen. Tot op de dag van vandaag zijn Nederlanders nog actief op Spitsbergen.

Martin Idema maakt samen met zijn vrouw verre en avontuurlijke reizen. In 2012 bezochten zij Spitsbergen. Hij verdiepte zich in de rol van Nederlanders op en om deze eilandengroep. Graag deelt hij zijn ervaringen met u. Na de pauze wordt de prachtige film vertoond van de reis van Martin Idema naar Spitsbergen. U ziet ook diverse locaties waar Nederlanders actief waren.

datum : donderdag 24 november
plaats : Dorpshuis te Voorst
tijd : zaal open 19.30 uur, aanvang 20.00 uur,
toegang niet leden € 5,00.

ZET IN UW AGENDA!

LEGE CARTRIDGES SPAREN VOOR DE OKV

In de studieruimte van de OKV staan dozen voor de inzameling van lege cartridges van uw printer. Door uw cartridges bij ons in te leveren helpt u onze vereniging aan extra inkomsten, die met alle activiteiten die we ontplooiën in ons jubileumjaar zeer welkom zijn. U bent tijdens de openingstijden van onze studieruimte hartelijk welkom om cartridges in te leveren.

Kroniekpost

redactie

'Wilp heeft de tijd'

In november 2015 is ceremonieel en in aanwezigheid van bijzondere gasten een zonnewijzer in Wilp onthuld. Aan de zuidwand van de toren van de dorpskerk in Wilp pronkt nu een fantastisch instrument dat het dorp Wilp zal blijven herinneren aan het 1250-jarig jubileum. Dit alles is gerealiseerd in een project onder de naam 'Wilp heeft de tijd'. Er werd daarvoor een informatieve website met veel beeldmateriaal gemaakt. Een site die onlosmakelijk verbonden is aan de zonnewijzer van Wilp. URL: www.sites.google.com/site/wilpheetdetijd

'Juffrouw – Mevrouw'

In Kroniek 2016- nr. 2 staat op blz. 27 een artikel van Jan van Barneveld met als titel "juffrouw". Hierop kregen we een reactie van mevrouw I.C. van Heerde-Blokdijk uit Twello.

Zij schrijft:

Het is een leuk artikeltje en helemaal uit de periode dat Twello uit het dorpse karakter begon te groeien. Ik neem de familie Barneveld niets kwalijk. Ikzelf

ben ruim 25 jaar lid geweest van de "Plattelandsvrouwen" en ik heb mevrouw Barneveld goed gekend.

De familie Van Heerde woonde destijds in een boerderij aan de Parkelerweg naast de kwekerij Beersen. Het was een groot gezin met kinderen; er moesten veel monden worden gevoed.

De oudste zoon heette Cornelis en werd postbode. Cornelis huwde een dochter van een klompenmaker die Mies heette, zij stierf door de Spaanse griep en Cornelis hertrouwde met een Deventerse; het echtpaar kreeg naast zoon Gerrit uit het eerste huwelijk nog een zoon en dochter. Een broer van Cornelis heette Gerrit, hij stierf op 27 jarige leeftijd aan een ongeneeslijke ziekte (hij liet een vrouw en twee dochters na). Hendrik heette de derde zoon, hij was werkzaam in Deventer bij een bank. Daarna werden er nog twee dochters en een zoon Johan geboren. De roepnamen van de nakomelingen werden vaak doorgegeven aan de nieuwe generatie.

Johan van Heerde had een aannemersbedrijf aan de Parkelerweg en was getrouwd met Riek; zij hebben een dochter die thans nog woont in het ouderlijk huis aan de Parkelerweg.

Van de heer Somer uit Ede ontvingen we een vraag over het verloop van de Hessenweg(en) door de gemeente Voorst. Hij wil graag weten hoe die liepen door het gebied van onze gemeente. Misschien heeft u zelf een kaartje of weet waar we die kunnen vinden. Antwoorden naar kroniek@OKVvoorst.nl

Peter Visser, verver te Oene

Vorig jaar organiseerde Oudheidkundige Kring Voorst een grote tentoonstelling over de schilder Peter Visser. Die trok in het midden van de negentiende eeuw met zijn penselen door het Veluwe, Sallandse en Achterhoekse landschap en legde veel dorpsgezichten en boerderijen voor het nageslacht vast. (zie Kroniek 2015 – nr. 1). Na een oproep in de regionale bladen bleken nog veel originele 'Visser's' te bestaan: in Oene, Epe, Heerde, Wapenveld, Garderen en nog veel meer. In september 2015 kwamen ze op de tentoonstelling in Nijbroek bij elkaar.

Op dit moment wordt gewerkt aan vervolgtentoonstellingen in Welsum (september 2016), Twello, Epe en Heerde.

Maar daarmee is het niet klaar. In 1980 verscheen een vraag in het Reformatorisch Dagblad over een schilder Petrus Visser te Oene. Die maakte religieuze voorstellingen. De vragensteller schreef: "We hebben een oud schilderij dat het 'Onze Vader' afbeeldt. Onderaan staat: pennewerk door Petrus Visser, schilder te Oene". Nooit kwam echter het antwoord op de vraag wie deze Visser was. Of het misschien dezelfde was als die van de dorpsgezichten. Ondertussen is het spoor naar de vragensteller uit 1980 verdwenen.

De Oudheidkundige Kring Voorst wil daar verandering in brengen en zoekt het antwoord op de volgende vragen:

- Wie was de vragensteller uit 1980;
- Wie kent de genoemde afbeelding van het Onze Vader? De afbeelding moet er ongeveer uitgezien hebben als de afbeelding hiernaast.

Die stelt voor 1 Koningen 3, vers 13-20 en vermeldt "door Petrus Visser, schilder te Arnhem". Oudheidkundige Kring Voorst heeft die afbeelding sinds kort in bruikleen.

Weet u meer, laat het dan weten via info@okvvoorst.nl of 06 200 90 381.

Apeldoornse kranten 1861- 1950 online beschikbaar

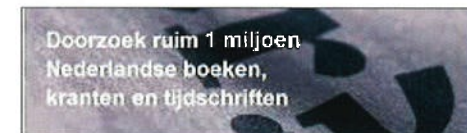
De Koninklijke Bibliotheek heeft op 13 april meer dan 115.000 scans van de Apeldoornsche Courant (jaargangen 1861-1924) en de Nieuwe Apeldoornsche Courant (1911-1950) toegevoegd aan de website Delpher.nl.

Op deze nationale website zijn al miljoenen Nederlandse krantenpagina's te raadplegen, maar Apeldoornse kranten waren daar, met uitzondering van een klein aantal edities uit de oorlogsjaren, niet bij. Dankzij gezamenlijke inspanningen van CODA Archief en de Koninklijke Bibliotheek zijn nu ook Apeldoornse nieuwsberichten, artikelen, familieberichten en advertenties op woord doorzoekbaar zijn: een onschatbare bron voor de geschiedenis van Apeldoorn en omgeving.

Nog vóór de Apeldoornsche Courant in 1859 het leven zag, verschenen er enkele kleine kranten in Apeldoorn. Ook van die zeldzame titels zijn enkele exemplaren bewaard gebleven en deze zijn nu eveneens online te raadplegen op Delpher.nl.

De oudste 'Apeldoornse' krant op [Delpher](http://Delpher.nl) is het "Nieuws- en Advertentieblaadje – Zwolle, Deventer, Zutphen, Apeldoorn", uit 1844.

'Onbekende substantie'

Veel reacties kregen we op het artikel in Kroniek 2016-2 over archeologisch onderzoek aan de grenzen van het graafschap Hamaland. Daarin stond een afbeelding van een 'onbekende substantie gevonden bij Terwolde'. We kregen o.a. reacties van Bart Lenselink, Ruurd Vlietstra, Gerard Vrieling, Erna Zijlstra en Paul Barendrecht. Erna Zijlstra schrijft: "Naar mijn idee is het ijzerslak. Een restproduct van de vroeger ijzerindustrie. In het Orderbosch in Apeldoorn was/is dit ook te vinden. Er waren leemkuilen waar klapperstenen werden verzameld, deze werden in veldoventjes gesmolten, waar zo ijzer werd gewonnen. Het ijzerslak was het restproduct, het glimt een beetje van boven maar dat is op de foto niet te zien."

Paul Barendrecht meldde dat zijn zwager ongeveer 20 jaar geleden in het buurtschap Appen op een bouwland een dergelijk substantie heeft gevonden. De steen is toen geanalyseerd en bleek te bestaan uit twee ijzerzouten. Hij denkt ook aan ijzerslak. Chris Nieuwenhuize, de schrijver van het artikel, had hier zelf ook aan gedacht, maar vond het soortelijk gewicht van de vondst erg laag t.o.v. andere vondsten van dit materiaal. Ruurd Vlietstra, die de opleiding Archeologie bij Saxion volgt deed navraag bij één van zijn docenten, die aangaf dat hoe lager het soortelijk gewicht van deze slakken is, des te beter het productieproces was.

Heeft u al eens eerder iets bijzonders aangetroffen in of op de bodem van de gemeente Voorst?

Laat het ons weten! Uw reactie plaatsen we graag en levert een bijdrage aan de kennis over bodemvondsten in onze gemeente.

Doorn & Van der Haar Computers

www.doornvanderhaar.nl

Vestiging Vaassen
Wilhelminaweg 3
8171 EJ Vaassen
0578 - 57 58 56

Verkoop - Reparatie - Websites

info@doornvanderhaar.nl

Vestiging Twello
H.W. Iordensweg 32A
7391 KB Twello
0571 - 29 80 80

Cloud - Onderhoud - Netwerken

Vraag over 'het Lutticke Molentii'.

Volgens de publicaties van Gerrit Hamer, een eerdere onderzoeker naar de genealogische geschiedenis van mijn familienaam, is mijn verre oudvader Herman Hamer geboren omstreeks het jaar 1490 op de boerderij 'Bij de Adelaar' gelegen op 'Het utticke Molentii'. Deze Herman Hamer is oudste van de vier zonen van Gherit Hamer en Engele van Wamel. Engele van Wamel is een dochter van Herman van Wamel, die woonde op het goed 'Het Molentii' en in die jaren ambtman was van het klooster van Prüm uit de Eifel (zie o.a. Maris en Sloet). Nu heb ik in diverse publicaties (o.a. Keunen, Hermsen en Maris) gelezen dat o.a. dit stuk grond in het begin van de 14^e eeuw een onbebouwd stuk land was, gelegen op de Voorster Klei en dat deze landerijen voor een beperkt aantal jaren (8, 10 of 12 jaar) verpacht werden aan zgn. "vrije boeren", die onder het Veluws landrecht vielen. Als Gerrit Hamer gelijk heeft, dan moet in de loop van de 14e eeuw dit stuk land met een boerderij of erve bebouwd zijn geworden. Ik ben nu op zoek naar een bewijs daarvan uit één van de Markeboeken van Voorst: is er in één van die oude boeken een vermelding te vinden dat er op 'Het Lutticke Molentii' een boerderij is gebouwd? En zo ja, wie was er dan in die vroege tijden eigenaar van die boerderij en aan wie is die boerderij verpacht geweest? Heeft u een antwoord voor de heer Hamer? Graag reageren op kroniek@okvvoorst.nl

'Op de site van 'Stichting IJsselhoeven' lezen we:

Tijdens het Open Monumentenweekend op zaterdag 10 en zondag 11 september worden op de keukentafel van de IJsselstroom, de fraai verbouwde oude wasserij

in de Hoven, Zutphen, de IJsselproducten tentoongesteld. Dat zijn streekproducten in een nieuwe stijl. Uitstekend passend binnen het thema van het Monumentenweekend 'iconen en symbolen'! Ze vertellen het verhaal van de IJsselvallei op een nieuwe manier. Laat je meenemen in het verhaal van de rode klei, de bruggen, de boerderijen, het noaberschap, de melk en de kruiden op de dijk.

De eerste autorit in Nederland'

Arjo Fransen reageerde al eerder op 'de eerste autorit in Nederland'. (zie Kroniek 2016-no.1).

Hij merkte op dat het misschien interessant is (voor een liefhebber) om nog eens uit te zoeken wie de eerste automobilisten in de gemeente Voorst waren. Hij merkt op dat de eerste automobilisten vanaf 1898 werden geregistreerd. *Wie pakt dit op?*

Wij ontvingen

.....van de heer en mevrouw Wiegers uit Terwolde een doos vol ordners met documentatie uit de Gemeente Voorst.

.....van de heer Tol uit Apeldoorn een groot aantal boekjes over diverse onderwerpen die betrekking hebben op de geschiedenis van delen van onze gemeente. Daarbij zat ook een bundel verhalen van J. Elfrink, getiteld "Mijn leven in en rond de boerderij 'De Lange Kamp' ". Hierin leuke verhaaltjes, waarvan we er misschien een paar in Kroniek gaan plaatsen.

..... van mevrouw Bodifée uit Deventer een plakboek met foto's, verzameld door haar schoonzus, zuster Bodifée uit Twello, o.a. met allerlei knipsels en foto's.

Onze bibliotheek werd verrijkt met

..... een boekje van ons erelid de heer J. Lubberts. Wij ontvingen "Tone Moes vertelt", hierin heeft hij ware en onware vertelsels uit zijn woonplaats opgetekend.

..... het boekje 'Kroniek der stad Deventer', geschonken door de heer René Zeisseink van Brasserie "Kriebelz".

..... de mooie uitgave over het werkzame leven van Gerrit Roeterdink. Door het keurig bijhouden van dagboeken heeft hij een lijvig boekwerk samengesteld. Gebonden met foto's vertelt hij in 300 pagina's zijn geschiedenis.

expert

Expert Twello

zedwell
finance & organisatie

www.zedwell.nl
E info@zedwell.nl
M 06 - 53678562

Koningin Wilhelminaweg 15
7391 ER Twello

Boekhandel Oonk

Stationsstraat 4 Twello
T: 0571-27 15 09
E: info@evennaaroonk.nl

Even naar Oonk!

www.evennaaroonk.nl

Hallo JUMBO

Twello, Michiel de Ruyterstraat 101 Binnendijk

De oudste fiets van Nederland:

een Burgers Vélocipède uit 1868

Henk Hutten, in samenwerking met redactie Kroniek

Omstreeks 1868 kocht mr. W.A.A.J. baron Schimmelpenninck van der Oije van Huize De Poll, te Wilp, een Burgers Vélocipède. Deze vélocipède (het woord fiets bestond nog niet) is tot op de dag van vandaag altijd in de omgeving van Wilp gebleven. Henk Hutten ontdekte de fiets begin 2015 in Deventer en heeft de historie zo goed als mogelijk gereconstrueerd. Tijdens deze zoektocht kwam hij in contact met de Oudheidkundige Kring Voorst die op dat moment net begonnen was met een onderzoek naar de familie Burgers in de gemeente Voorst.

De Burgers vélocipède terug op De Poll

Hendrikus Burgers (1843-1903) geboren te Voorst, woonde en werkte in de jaren zestig van de 19e eeuw in Teuge als smid. In 1864 vertrok hij naar Deventer, twee jaar later kocht hij een vélocipède bij de firma Müller te Stuttgart en ging deze vervolgens namaken.

Dit zou de aanzet worden tot het oprichten van de Eerste Nederlandse Rijwielfabriek (Burgers E.N.R., 1869-1961). In de eerste jaren was er weinig belangstelling, maar dit veranderde toen er op de wereldtentoonstelling van 1867 in Parijs drie vélocipèdes door vader en zoon Michaux werden gepresenteerd. In de kranten van die tijd werd hier, zij het kortstondig, veel over bericht.

Eén van de eerste Burgers fietsen is in het bezit gekomen van mr. W.A.A.J. baron Schimmelpenninck van der Oije (1834-1889). Destijds werkzaam op het ministerie van Buitenlandse Zaken en in dienst als kamerheer van koning Willem III. Vermoedelijk heeft hij deze vélocipède gekocht rond 1868.

W.A.A.J. baron Schimmelpenninck van der Oije

De eerste modellen zijn namelijk te herkennen aan de houten wielen die bijna even groot zijn en ook heel dicht tegen elkaar aan staan. Daarnaast hebben alle nog bekende Burgers vélocipèdes (merendeel in bezit van de gemeente Deventer) nastelbare wiellagers. De vélocipède van de baron heeft echter nog de eenvoudige vaste opstelling. Ook de houten pedalen in plaats van stalen geven aan dat het om een zeer vroeg en origineel model gaat. Toen in 1889 baron Schimmelpenninck van der Oije kinderloos overleed, erfde zijn enige en jongere broer Alexander landgoed De Poll.

Wonen kon hij er echter niet, want het vruchtgebruik ging naar de weduwe J.Ch. barones van Pallandt. De vélocipède bleef daardoor ook op De Poll. Vele jaren later, in 1931, overleed barones Van Pallandt op hoge leeftijd. Daarmee sterft de tak Schimmelpenninck van der Oije op De Poll uit, want in 1918 was namelijk Alexander overleden, zijn echtgenote daarvoor in 1916 en hun enige dochter Nicoline in 1921. Ook zij overleed kinderloos. Haar man, mr. R.E.W. jonkheer van Weede (1858-1933), nam toen alsnog zijn intrek op De Poll. Tijdens de verbouwing in 1931 kreeg schildersbedrijf Van Bosheide uit Wilp de opdracht voor het schilderwerk. Eigenaar A.J.J. van Bosheide (1882-1955) was naast huisschilder ook kunstschilder en verzamelaar van allerlei oude spullen. Tijdens het bespreken van het noodzakelijke schilderwerk trof hij de

vélocipède aan en het is denkbaar dat deze hem werd gegund.

De vélocipède was nog in geheel originele staat maar had een kleine beschadiging aan het spatbord en de zadel(blad)veer was gebroken. A.J.J. van Bosheide liet de fiets door de heer B. de Croon (1911-1993) uit Posterenk repareren.

Dit zal vermoedelijk begin 1932 zijn geweest, want in de zomer van dat jaar tijdens een buurtfeest werd er een prachtige foto gemaakt toen een groep fietsers de kruising in Posterenk overstak richting de molen.

De heer de Croon zat op de vélocipède met het bord 'A° 1868' aan het stuur, hij was vrij lang en kon daardoor goed bij de pedalen. Twee broers van hem reden mee op gewone fietsen, waarvan er één net nieuw was en een bord '1932' aan het stuur had.

De vélocipède tegen de muur van het oudste stenen huis in Nederland (Deventer, Sandrasteeg), foto H. Hutten

Fietsers op het kruispunt Molenallee/Zwarte Kolkstraat in Posterenk. Op de vélocipède met bolhoed Bernard de Croon, daarnaast links Gradus de Croon. Achter Bernard, met fiets aan de hand, Arnold de Croon links daarnaast, half zichtbaar Hendrik Ganzevles, foto familie Van Bosheide

De heer De Croon was in 1928 een rijwielzaak begonnen, het lijkt erop of zij oud en nieuw naast elkaar wilden laten zien.

De vélocipède belandde daarna weer in de werkplaats van de heer A.J.J. van Bosheide aan de Rijkstraatweg te Wilp.

In 1955 overleed de heer Van Bosheide. Zijn zoon E.J. van Bosheide (1933) zal uiteindelijk het schildersbedrijf als derde generatie overnemen; zijn grootvader was in 1876 het schildersbedrijf begonnen. Als

in de jaren zestig van de vorige eeuw de woning en werkplaats verkocht worden laat de Rabobank er een nieuw kantoorgebouw bouwen. E.J. van Bosheide was inmiddels met zijn echtgenote aan de overkant van de Rijkstraatweg gaan wonen, hier werd ook een fraaie werkplaats en winkel ingericht. In deze werkplaats zou ook de vélocipède heel wat jaren verblijven. Zo af en toe werd hij nog wel eens tijdens een braderie ingezet. Ook heeft buurman Nijhof de vélocipède een tijdlang in zijn etalage gehad.

Hoek Molenallee met het huis en de werkplaats van A.J.J. van Bosheide, 1937, collectie Zwerenburg

Het huis aan de overkant van de Rijkstraatweg waar E.J. van Bosheide zich vestigde, 1974, foto E.H. Evers

Wellicht dat er mensen in Wilp zijn die zich dit nog kunnen herinneren.

Uiteindelijk, een flink aantal jaren verder, besloot de heer E.J. van Bosheide - het is dan rond 1998 - om twee nieuwe fietsen aan te schaffen; één voor zijn vrouw en één voor zichzelf.

E.J. van Bosheide (1989), foto familie Van Bosheide

In Deventer is niet zo lang daarvoor een tweede vestiging van rijwielzaak Riesewijk geopend in het Runshopping Center. Van Bosheide vertelde de verkoper dat hij nog een zeer oude fiets had en vroeg of dit wellicht interessant voor hem kon zijn. Verkoper de heer W. Kok ging met hem mee en zag de (in)ruil wel zitten. De velocipède kreeg het eerste halfjaar een prominente plek in de showroom, maar werd toch al vrij snel naar de zolderverdieping gebracht. Hier kwam hij aan de muur te hangen. En de jaren tikken weer door.

Eind 2014 kwam een goede collega van Henk Hutten, Peter Horemans uit België, met het voorstel om de Elfstedentocht te gaan fietsen. (Henk en Peter hebben het vaak over de echte Elfstedentocht en het draaiboek, mocht het doorgaan, ligt al jaren klaar).

Het plan is om dit op oude toerfietsen te doen. Om goed voorbereid te zijn gaat Henk Hutten in februari 2015 naar

Riesewijk om de noodzakelijke spullen te kopen. Uit nieuwsgierigheid kijkt hij ook even op zolder. Drie dagen later wordt de koop gesloten met als enige informatie dat iemand uit Wilp de velocipède rond 1998 had ingeruild.

De koop is gesloten, H. Hutten en W. Kok

Met een foto van de fiets in de hand en de aanwijzing van een wit schuurtje in Wilp begon de zoektocht.

Eenmaal thuis wordt de aankoop door vrouw en kinderen niet begrepen, maar Henk Hutten heeft het gevoel een Rembrandt gekocht te hebben. Misschien is dat wel een mooie vergelijking: Burgers als de Rembrandt onder de rijwielproducenten.

Speciale dank gaat uit naar:

Peter Horemans

Familie Van Bosheide

Barones A. van Lynden

drs. C.O.A. baron Schimmelpenninck van der Oije

Naschrift:

Op 5 augustus 1872 verschijnen er in diverse landelijke en regionale kranten, advertenties van H. Burgers, Velocipèdenmaker. Het is de eerste grote advertentie-campagne van de firma. Leuk om te lezen dat hij nu werkt met zgn. patent-assen. Deze zaten nog niet op de fiets van baron Schimmelpenninck van der Oije.

Loggestraat, J. HOEK.

VELOCIPÈDEN,

Elegant en Solied, worden veel vervaardigd, en met het beste gevolg geleverd door den ondergeteekende, door wien ook VELOCIPÈDEN zijn uitgevonden met PATENTASSEN.

Deze Velocipèden met Patentassen onderscheiden zich van de andere, daar dezelve veel zachter loopen en men geen last heeft zijne kleeding met smeer te bemorsen, wijl de olie er in blijft, dezelve loopen niet af, zooals met de gewone het geval is; voor deze assen wordt ingestaan.

Bestellingen worden met den meesten spoed ten uitvoer gebracht door UEd. Dr. Dienaar,

H. BURGERS, Velocipèdenmaker,
Broederstraat te DEVENTER.

P.S. Ook zijn bij hem Velocipèden in HUUR te bekomen.

Lijst van eigenaren:

- vanaf 1868:*
- mr. W.A.A.J. baron Schimmelpenninck van der Oije**
- vanaf 1889: zijn weduwe,*
- J.Ch. barones van Pallandt**
- vanaf 1931:*
- mr. R.E.W. jonkheer van Weede**
- vanaf 1932: A.J.J. van Bosheide*
- vanaf 1955: E.J. van Bosheide*
- vanaf 1998: Firma Riesewijk*
- vanaf 2015: H. Hutten*

Hieronder een betaalbewijs uit mei 1879 voor mevrouw Birnie voor levering van een Velocipède van 90 centimer hoog met patent-assen (HCO archief). Getekend door de echtgenote van de heer H. Burgers, mevrouw Burgers - te Riele. Koopprijs f 90,-. In het volgende nummer meer over de familie Burgers en hun smederijen.

PRISSCOURANT
VAN
H. BURGERS
VELOCIPÈDEN
MAKER
TE RIELE

VELOCIPÈDES
KLEINE VELOCIPÈDES
WIEGELMACHINES
VLEESCHMACHINE
SEDOOSMIDDELS
KOPPELWALSEN
HET WERKEND

Vanaf 1868 tot 1872
Vanaf 1872 tot 1879
Vanaf 1879 tot 1889
Vanaf 1889 tot 1899
Vanaf 1899 tot 1909
Vanaf 1909 tot 1919
Vanaf 1919 tot 1929
Vanaf 1929 tot 1939
Vanaf 1939 tot 1949
Vanaf 1949 tot 1959
Vanaf 1959 tot 1969
Vanaf 1969 tot 1979
Vanaf 1979 tot 1989
Vanaf 1989 tot 1999
Vanaf 1999 tot 2009
Vanaf 2009 tot 2019

Vanaf 1868 tot 1872
Vanaf 1872 tot 1879
Vanaf 1879 tot 1889
Vanaf 1889 tot 1899
Vanaf 1899 tot 1909
Vanaf 1909 tot 1919
Vanaf 1919 tot 1929
Vanaf 1929 tot 1939
Vanaf 1939 tot 1949
Vanaf 1949 tot 1959
Vanaf 1959 tot 1969
Vanaf 1969 tot 1979
Vanaf 1979 tot 1889
Vanaf 1889 tot 1899
Vanaf 1899 tot 1909
Vanaf 1909 tot 1919
Vanaf 1919 tot 1929
Vanaf 1929 tot 1939
Vanaf 1939 tot 1949
Vanaf 1949 tot 1959
Vanaf 1959 tot 1969
Vanaf 1969 tot 1979
Vanaf 1979 tot 1989
Vanaf 1989 tot 1999
Vanaf 1999 tot 2009
Vanaf 2009 tot 2019

Henk Hutten met de eerste velocipède van Burgers op landgoed De Poll in Wilp.

Het ontstaan van de Fliert

Marten Brascamp

Op woensdag 14 september 2016 is de opening van het Fliertpad, een nieuw wandelpad ten oosten en noordoosten van Twello. De openingshandeling wordt verricht door wethouder Arjen Lagerweij van Voorst en directeur Arjan Vriend van Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Het pad is ongeveer zestien kilometer lang en gaat door het stroomgebied van de Fliert. De Oudheidkundige Kring Voorst was bij de ontwikkeling van het pad betrokken en leverde het nodige basismateriaal.

Gezicht op de oude loop van de Fliert ter hoogte van de Vermeersweg in Twello, 2016

De Fliert ontspringt op het landgoed de Poll en loopt langs Bussloo en de Posterenk. Vervolgens kruist hij de Voordersteeg. Daarna buigt hij af naar het noordwesten en gaat ten noorden van Twello samen met de Twellose beek. Vanaf dat moment stroomt hij verder onder de naam Terwoldse wetering.

Is dat altijd zo geweest? Dick Overkleef schreef daarover in 'Voorst, een dorp maar meer nog een gemeente' (1988) dat wordt aangenomen dat de Fliert oorspronkelijk

bij Meermuiden in de IJssel uitkwam en pas later is verlegd naar de Terwoldse wetering. Klopt dat? Tijd voor een nader onderzoek naar het ontstaan van de Fliert.

Geschiedenis in een notendop

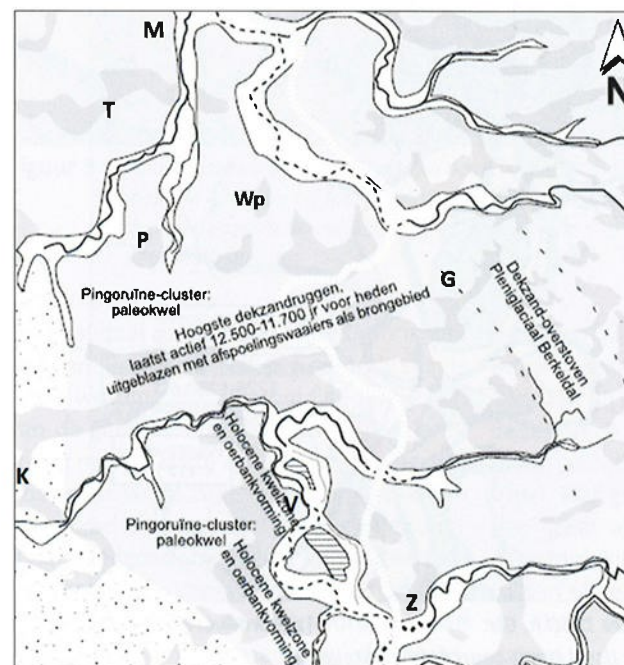
De geschiedenis van de Fliert begint met de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden. Landijs kwam uit Scandinavië en baande zich vanuit het noorden een weg door de oude Rijnbedding waar nu de IJssel ligt. Ten oosten en ten westen werden

de stuwwallen van de Sallandse heuvelrug en de Veluwe opgeworpen. In het zuiden verplaatste de Rijnloop zich tussen Arnhem en Nijmegen als gevolg van de muur van ijs en stuwwallen naar het westen.

Toen het weer warmer werd, trok het ijs zich terug en hervond de Rijn als breed vlechtende rivier zijn oude loop naar het noorden. Ongeveer 40.000 jaar geleden verliet de Rijn opnieuw het latere IJsseldal. Beken en riviertjes resteerden die water en sediment afvoerden vanaf de stuwwallen in het oosten en westen in de richting van het verlaten dal. In die periode ontstonden ook grote dekzandgebieden. De hoogste delen daarvan, de dekzandruggen, zijn nog goed in het landschap zichtbaar. Bijzonder is de dekzandrug die loopt van Klarenbeek in de richting van Gietelo. Die ontstond zo'n 10.000 jaar geleden en maakte deel uit van een veel langere rug richting Gors-

sel, dwars door het middendeel van het latere IJsseldal. Die dekzandrug vormde en vormt nog steeds een waterscheiding tussen noord en zuid.

Figuur 1 schetst de situatie zoals die rond die tijd was. Het verlaten Rijndal wordt van links en rechts gevoed door beken. Tussen Zutphen en Deventer ligt de waterscheiding. Al het water ten zuiden van de waterscheiding stroomt uiteindelijk naar het zuiden, alles ten noorden naar het noorden. Linksonder stroomt de beek die nu nog bestaat als de Voorsterbeek. Rechts zijn onder andere de Berkel en de Dortherbeek te zien. Linksboven ten slotte de beek die nu de Fliert heet en iets westelijker nog een inmiddels geheel verlaten bedding uit zuidwestelijke richting. Beide bereiken het centrum van de oude rivierbedding ter hoogte van Meermuiden.

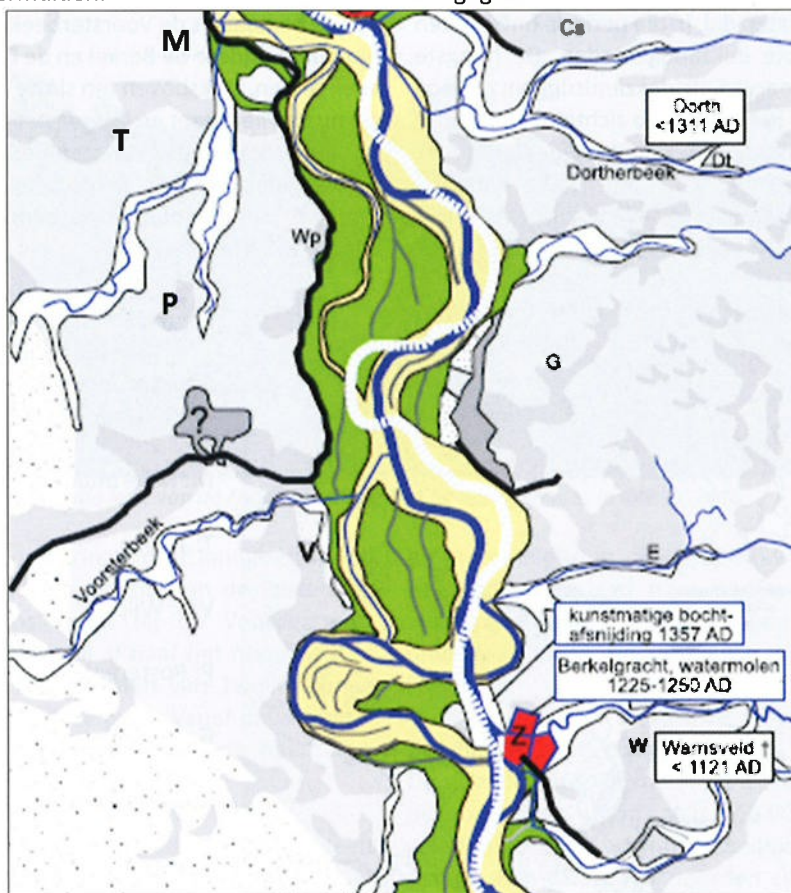
Figuur 1
[zie bronvermelding1]

Situatie ongeveer
10.000 jaar geleden

- M: Meermuiden,
- T: Twello,
- Wp: Wilp,
- P: Posterenk,
- G: Gorsel,
- K: Klarenbeek,
- V: Voorst,
- Z: Zutphen

Deze situatie bleef bestaan tot ongeveer 500 na Christus. Volgens de laatste inzichten ontstond toen de rivier die nu de IJssel heet, mogelijk als gevolg van extreem hoge waterstanden van de Rijn. De nieuwgevormde rivier baande zich traag stromend en sterk meanderend een weg naar het noorden. De jonge IJssel vormde daarbij steeds nieuwe lopen. Kleinere en grotere oeverwallen werden afgezet en de mondingen van oude beekbeddingen werden opgeslokt zoals die van de Fliert bij Meermuiden.

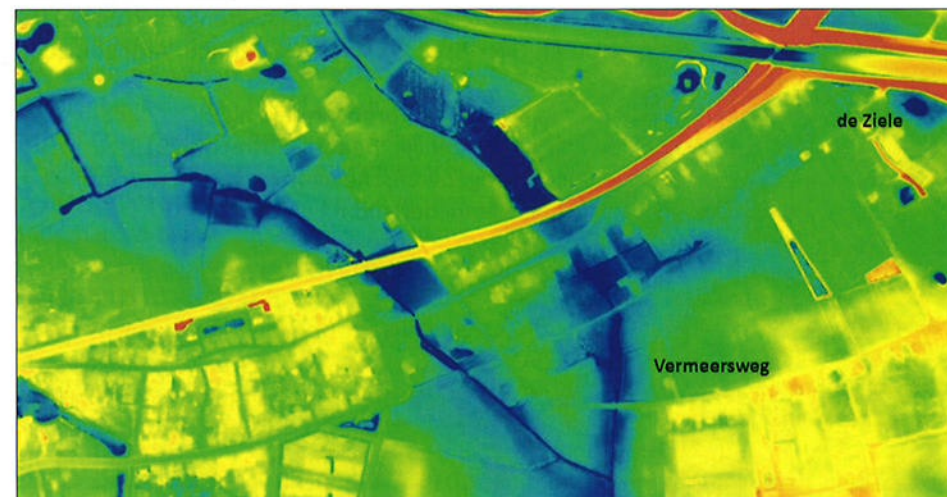
Vermoedelijk werd de monding van de Fliert vervolgens gaandeweg verplaatst naar waar nu de Ziele ligt. Dat als gevolg van verzanding of van lokale inpoldering en vroege bedijking. Datzelfde gebeurde waarschijnlijk met de Voorsterbeek. De naam Nijenbeek, voor het eerst vermeld in het jaar 1266, duidt daar op. Figuur 2 laat de situatie zien zoals die uiteindelijk bestond rond 1350 na Chr., de tijd van de algehele bedijking van de IJssel. De Veluwe bandijk is in zwart op de kaart aangegeven.

Figuur 2 Situatie ongeveer 1350 n. Chr. [zie bronvermelding 1]
De huidige loop van de IJssel is wit-gearceerd ingetekend

Blijft nog de vraag wanneer de Fliert uiteindelijk zijn huidige loop in de richting van de Terwoldse wetering kreeg. Die situatie is in figuur 3 weergegeven. Op dit moment splitst de Fliert zich ten oosten van Twello van de oude bedding af, ongeveer ter hoogte van de voetbalvelden aan de Vermeersweg. Hij vervolgt dan zijn weg in noordwestelijke richting, onder de Burgemeester van der Feltzweg en de spoorlijn door en vervolgens langs de Fliertkamp en verder.

De bedoelde splitsing en verlegging in de richting van de Terwoldse wetering is mogelijk ontstaan na de algehele bedijking van de IJssel in de 14de eeuw, wellicht als onderdeel van de betere ontwatering van het gebied. Hoe dat precies in zijn werk is gegaan, is nog onderwerp van nader onderzoek.

Figuur 3 Splitsingsgebied van de Fliert ten oosten van Twello anno 2016. In het midden de oude loop die eindigde bij Meermuiden, rechtsboven de monding bij de Ziele, onder en links de verlegging in de richting van de Terwoldse wetering. In de uiterste hoek linksboven nog de Fliertkamp [zie bronvermelding 2]

Verrassend resultaat

Het resultaat van deze geschiedenis is verrassend. De Fliert heeft een centrale plaats in de wording van het huidige landschap van de gemeente Voorst. Dat is een landschap met op korte afstand van elkaar, van oost naar west, zeer brede uiterwaarden met verschillende beddingen van de jonge IJssel, landgoederen op de lange oeverwal van het dorp Voorst naar het noorden, kampen en bos op de dekzandruggen van Klarenbeek, Wilp-Achterhoek, de Poste-

renk en Twello en ontginningslandschapen in het westelijke dekzandgebied. In het noorden en noordwesten van de gemeente bevindt zich een groot komgebied, met klei uit de periode van voor de bedijking van de IJssel. Het geheel wordt doorsneden door een schat aan beken en weteringen met nog duidelijk zichtbaar de waterscheiding tussen Klarenbeek en Gietelo en natuurlijk de Fliert als herinnering van nog ouder datum. zie volgende blz.

Verantwoording

Over de oudste en vaak onzekere geschiedenis van de Oost-Veluwe en de gemeente Voorst is al heel veel geschreven. Die geschiedenis wordt hier in een notendop herhaald, niet om al het eerdere over te schrijven, maar om te dienen als kader voor de specifieke geschiedenis van de Fliert. Vanzelfsprekend zijn daarbij bepaalde accenten gelegd en zijn andere - zeker zo belangrijke dingen - weggelaten.

Met name de volgende bronnen zijn geraadpleegd en zijn beslist het kijken en het lezen waard. En verder ... neem de topografische kaart en ontdek het zelf.

Bronvermelding:

- K.M. Cohen et al, Zand in banen - Zanddiepte kaarten van het Rivierengebied en het IJsseldal in de provincies Gelderland en Overijssel, Provincie Gelderland, Arnhem, 2009 [bronvermelding 1]
- Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl) [bronvermelding 2]
- M.G. Kleinhans et al, Wat wil de rivier zelf eigenlijk, Deltares, Utrecht, 2013
- P. Vos en S. de Vries, 2e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland, v2.0, Deltares, Utrecht, 2013 (www.archeologiein nederland.nl)

Rondwandeling: Fliertpad (16 km)
Markering: Bruine markering in de vorm van een klomp. De markering is in twee richtingen aangebracht zodat u de route zowel linksom als rechtsom kunt wandelen. U kunt de route verkorten tot 10 km. Dit staat op de kaart aangegeven en is onderweg gemarkeerd.
Routes combineren: Het is mogelijk om sommige Klompenpaden te combineren. Eventuele overstappunten zijn aangegeven op de kaart en ter plekke in het veld.
Bezienswaardigheden: De nummers op de plattegrond verwijzen naar de bezienswaardigheden langs de route, die in de brochure staan beschreven.
Routenavigatie: Routenavigatie en informatie over landschap en cultuurhistorie is ook beschikbaar via de Klompenpaden app.
Brochure: De brochure met achtergrondinformatie is verkrijgbaar bij Restaurant Taverne (H.W. Iordensweg 3 in Twello), De Schaackelbar (Veenhulsweg 53 in Twello), Hof van Twello (Rijksstraatweg 17A in Twello) en de VVV's in de regio.
Onvoelbare paden: Niet geschikt voor kinderwagens of rolstoelen.
Handen verboden: Het wandelpad loopt gedeeltelijk over particulier terrein waar vee loept en wild beschutting vindt. Om de dieren niet te verstoren zijn handen verboden.

Dit Klompenpad is mede gefinancierd door de gemeente Voorst, Waterschap Vallei en Veluwe en de Nationale Postcode Loterij.

OPSTAPPUNT
FLIERTPAD 16 KM

Op dit punt kunt u 'opstappen' op het Fliertpad. Een rondwandeling langs boerenerven, over landgoederen en door het beekdal die u door het mooie buitengebied van Twello leidt. Geniet van de rust, de afwisseling en het boerenland. Klompen aan, rugzak op en gaan!

Infocentrum bij De Nijenbeek gaat open

Gerrie Groenewold

Na een lange tijd van voorbereiding is het op Open Monumentendag, 10 september 2016, zover: Bezoekers zijn die dag van harte welkom in het prachtig verbouwde 'huisje Sonneberg'. Landgoed De Poll, Voorster Belang, de dorpscontactpersoon Voorst en de Oudheidkundige Kring zorgen samen voor een informatieve invulling.

Op 10 september kunnen bezoekers een kijkje nemen in het informatiecentrum bij een expositie van historische foto's van De Nijenbeek die een beeld geven van het kasteel door de jaren heen, een presentatie bijwonen van het consolidatieproces en het resultaat en uitleg krijgen over het landschap en omgeving. Behalve gegevens uit het uitgebreide archief van de OKV is er die dag informatie voorhanden van de architect en de aannemer die de consolidatie uitvoerden.

Open Monumentendag begint om 10.00 uur en duurt tot 17.00 uur. Elk uur start een presentatie.

In verband met de beperkte ruimte worden bezoekers verzocht zoveel mogelijk per fiets te komen.

Voor de consolidatie

De ruïne zelf is helaas nog niet toegankelijk in verband met de regels van de Flora- en Faunawet. Wel is er een fotoreportage van de binnenkant te zien.

Buiten onder het afdak komt een scherm (touchscreen) dat door middel van een druk op de knop informatie geeft aan bezoekers als het infocentrum niet geopend is.

Het informatiecentrum wordt in de loop van het jaar uitgebreid met 3D-presentaties en gebruikt voor een interactief geschiedenisproject voor leerlingen van de basisscholen -in eerste instantie- uit Voorst en Bussloo.

De Oudheidkundige Kring probeert hier een belangrijke rol in te spelen.

Na consolidatie

DE TUINEN VAN
BOSCH
Natuurlijk!

Hoveniersbedrijf
Koppelstraat 42
7391 AK Twello
T 0571 27 04 73
info@detuinenvanbosch.nl
volg ons:

detuinenvanbosch.nl

BRASSERIE - RESTAURANT
SINDS 1916

KORDERIJNK

Altijd de juiste sfeer

Stationsstraat 31

7391 EH Twello

0571 271851

info@korderijnk.nl

www.korderijnk.nl

Met de pen door Voorst

Tekst: Ada van der Goot-van Eck
Tekening: Jan Lubberts

Halverwege de negentiende eeuw werden de eerste reclameaffiches gedrukt. Op steeds grotere schaal werd gebruik gemaakt van huis-aan-huis-bezorging van strooibiljetten en in de kranten verschenen de eerste geïllustreerde advertenties. Eind van genoemde eeuw kwamen uit deze advertenties en uit het ontstaan van de warenhuizen de eerste geïllustreerde prijscouranten voort.

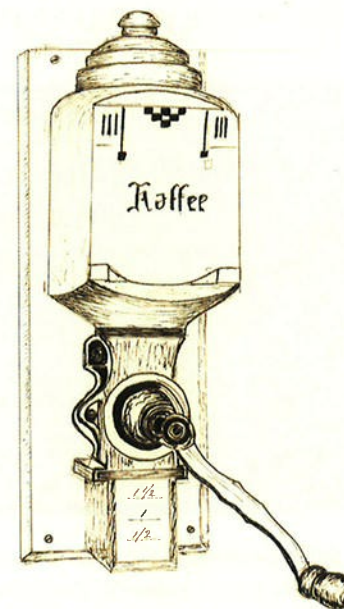
Wandkoffiemolen

Uit een advertentie in de prijscourant van 1913 van K. Lengs en Zonen te Tegelen, stamt de volgende tekst voor een wandkoffiemolen:

Een sieraad in iedere keuken.

Prijs €1,95.

Het is een zeer solide uitvoering.
De behouder bestaat uit steen-
goed en is met modern decor, of
prachtige landschappen
in het blauw, versierd.
Gelakte houten plank,
prima gesmeed stalen maalwerk.
Snel, grof of fijn malend,
een gelakte zwengel.
Een glazen bakje eronder om de
gemalen koffie op te vangen.
Het deksel sluit zuiver luchtdicht.
De behouder kan
1 pond koffie bevatten.
Deze molen blijft aan de muur
hangen

Anno 2016, waarin een druk op de knop voldoende is om iedere soort koffie te voorschijn te toveren die men wenst, is het voor velen van ons een artikel uit lang vervlogen tijden: een wandkoffiemolen waarbij de koffiebonen handmatig gemalen dienen te worden. Voor toen een geliefd gebruiksartikel. Behalve de wandkoffiemolen had je al eerder de zogenoemde schootkoffiemolens. De fabrikant van de getekende koffiemolen is zeer waarschijnlijk het Duitse bedrijf Zassenhaus, dat nog steeds (vanaf 1867) koffiemolens, maar ook pepermolens e.d. maakt. De bekende DE-wandmolens kwamen ook uit deze fabriek.

AMBACHTELIJKE
BAKKERIJ
BRIL

De lekkerste
gevulde koeken,
Krentenbrood en Speculaas

Het ruim twee eeuwen oude pand van bakker Brill is nog steeds (na enkele verbouwingen) in gebruik.

Het pand staat op de monumentenlijst. De bakkerij bestaat meer dan 150 jaar en zoon Paul is de 5e generatie Brill.

Het bedrijf is tegenwoordig uitgebreid met een koffie/theeschenkerij waar fietsers en wandelaars een welkome pauze kunnen houden.

De bakkerij is geregeld doel van excursies. Er gaan dan steevast eigengemaakte producten mee naar huis.

Foto uit 1960, bakker Brill met de bestelauto op weg om brood te bezorgen

Bakker Brill Voorst

Rijksstraatweg 24, 7383 AR Voorst, 0575-501271
www.bakkerijbril.nl info@bakkerijbril.nl

Tachtig jaar Vliegveld Teuge

Auke Vlietstra

Rond 1920 ontstonden er in Nederland allerlei kleine veldjes, waar vliegdemostraties werden gehouden en de (zweef-) vliegsport werd beoefend. Vooral de ILVO, de Internationale Luchtvervoer Onderneming, probeerde allerlei plaatsen in Nederland over te halen (tijdelijke) luchtvaartterreintjes te openen. Ook Apeldoorn was in 1920 van plan een vliegveld in te richten op een veld in de buurt van 'halte Assel'. Men vond het echter te afgelegen, waardoor de exploitatie te kostbaar zou worden. In Deventer werd ten zuiden van de binnenstad een deel van de 'Bergweide' langs de weg van Deventer naar Zutphen geschikt gemaakt voor vliegdemostraties en mogelijk op termijn ook geregelde luchtverbindingen. Langzamerhand kwamen er op de Bergweide echter sportvelden en in 1933 heeft men –zonder resultaat– de mogelijkheden van een vliegveld nog eens onderzocht.

INT. LUCHTVERVOER-ONDERNEMING
AMSTERDAM

Int. Vlieg-Demonstraties
BERGWEIDE - DEVENTER
onder bescherming der Kon. Ned. Var. voor Luchtvaart

Woensdag 9 Juni t/m Zondag 13 Juni, 's middags 3 uur

Vliegeniers:	Toezichters:
SCHÜLER	POKKER
ECK	HALBERSTADT
MEINICHE	ALBATROS
HETTLING	L. V. G. VLIESTUGEN
STIRNHANS	
ALLAND	
DOCHEREUX	Frankrijk
GONAY	SOPWITH
MITTON	CAUDRON

PASSAGIERSVLUCHTEN f 25.--
Looping the loop, Tonneaux, Wille, Feuille Morte.
Paraschprongen

Entréeprijs: f 2.-- gez. ged. stoelen, f 1.25 te Rang, f 0.65
2e Rang, Kinderen: f 1.--, f 0.65, f 0.35. Alles incl. sted. belasting
Aanvang 2 uur. **MUZIEK** op het terteln.

In de gemeente Voorst werden de pogingen met belangstelling gevolgd. Het duurde echter tot begin 1934 dat de heer H.J. Ankersmit het initiatief nam om de burgemeester van Voorst, mr. A.C. baron van der Feltz, te benaderden met het idee een vliegveld in Voorst te realiseren. Van der Feltz had hier wel oren naar en organiseerde een bespreking met de omliggende gemeenten Apeldoorn, Deventer en Zutphen over de exploitatie van een vliegveld. Ook N.V. Ankersmits katoenfabrieken en de Kamer van Koophandel voor

Salland waren erbij betrokken. Tevens was het de bedoeling de aanleg van het veld als een werkverschaffingsproject uit te voeren, met de Nederlandsche Heidemaatschappij als uitvoerder. Eerst had men een terrein op het oog in Wilp-Achterhoek, begrensd door de Hildestraat, Zonnenbergstraat, Tienmorgen en Zwarte Kolkstraat. De Apeldoornsche Courant van 31 maart 1934 kondigt aan dat er op zondagmiddag 1 april deskundigen van de KLM naar het beoogde terrein komen, waar die middag ook een proeflanding zal

plaatsvinden. Ook zouden er loden kogels van verschillende grootte uit een vliegtuig worden gegooid om de vastheid van de bodem te controleren. De burgemeesters van de betrokken gemeenten zouden dat in een vliegtuig van bovenaf gaan bekijken. Of die proef echt heeft plaatsgevonden, wordt in de kranten van de week daarop niet vermeld. De datum doet denken dat het een 1-april-grap was.

LUCHTVAART

Een vliegveld tusschen Apeldoorn en Deventer.

Naar het „Deventer Dagblad“ verneemt, bestaan er plannen voor den aanleg van een streekvliegveld te Teuge, aan den Rijksweg Apeldoorn-Deventer, achter het hotel „De Nieuwe Zwaan“. De totale oppervlakte van dit terrein, hoofdzakelijk bestaande uit bouw- en weiland, bedraagt 100 H.A., waarvan voorloopig ongeveer 40 H.A. in gebruik zal worden genomen. Het grootste gedeelte van het benodigde kapitaal is reeds verzekerd. Ook heeft de K. L. M. de voorloopige keuring reeds verricht en het veld geschikt bevonden.

Nog wordt medegedeeld, dat het terrein op een afstand van 7 K.M. ligt van Deventer en op een afstand van 6 K.M. van Apeldoorn. Het moet geëgaliseerd worden, waarschijnlijk in Rijkswerkverschaffing. Gehoopt wordt, dat de plannen in den a.s. winter tot uitvoering kunnen komen, waarna het streekvliegveld in den volgenden zomer in gebruik zou kunnen worden genomen.

Nieuwsblad van het Noorden, 17-7-1934

In juli 1934 verschenen er berichten in de krant dat men een terrein van 100 ha ten noorden van hotel 'De Nieuwe Zwaan' aan de Rijksweg op het oog had en dat gehoopt werd dat de werkzaamheden al aan het eind van dat jaar konden beginnen.

Op 20 augustus 1934 werd er in het gemeentehuis van Voorst een vergadering gehouden van de dagelijkse besturen van de omliggende gemeenten, de Kamer van Koophandel voor Salland, de heren Ankersmit en diverse deskundigen. Besloten werd

dat de verschillende gemeentebesturen de plannen in september in de diverse gemeenteraden zouden bespreken. De bedoeling was een stichting op te richten die het karakter moest dragen van een semioverheidsbedrijf.

Iedere gemeente nam hierin voor een bedrag van f 1000,- een aandeel in de tekorten op de exploitatie zouden door de deelnemers "pond-pondsgewijze" [naar evenredigheid] worden gedragen. Ook de Kamer van Koophandel Salland deed met drie aandelen mee. De NV. Vliegveld Teuge werd uiteindelijk op 13 februari 1935 gesticht. Baron Van der Feltz werd de eerste voorzitter.

De benodigde gronden voor het vliegveld, een complex landerijen en boerderijen ten noorden van de Rijksweg, zijn in het bezit de N.V. Ankersmits katoenfabrieken te Deventer, die ze in 1930 kocht van de erven van G.E.H. Tutein Nolthenius. Deze gronden werden uiteindelijk ter beschikking gesteld aan de NV. Vliegveld Teuge, die ze daarna huurt.

Na toestemming van Rijkswaterstaat voor de aanleg van het vliegveld, kreeg men subsidie van het ministerie van Economische Zaken voor het egaliseren en draineren van het terrein van uiteindelijk 45 ha in een werkverschaffingsproject.

Veiling Teuge-Twello

Mr. G. A. CROL
Notaris te TWELLO, zal binnenkort in publieke veiling brengen, ten verzoeken van de Erven wijlen den HoogEdelGestregen Heer G. E. H. TUTEIN NOLTHENIUS:

Belangrijk Complex vruchtbare Weiden Bouwlanden en Boschgrond
gelegen op de Teuge onder Twello, strekkende van den Rijksweg Apeldoorn-Deventer tot aan de grens Terwoldse, waaronder

drie Boerderijen
genaamd „de Grootte Ha-verkamp“, „de Kleine Ha-verkamp“ en „het Kleine Zand“, een en ander ter gezamenlijke grootte van 103.48.73 H.A.; te veilen in perceelen, diverse combinaties en massa.

Betalen 1 November a.s.
Aanvaardem voor het meervoudel vrij van huur op 22 Februari 1931.

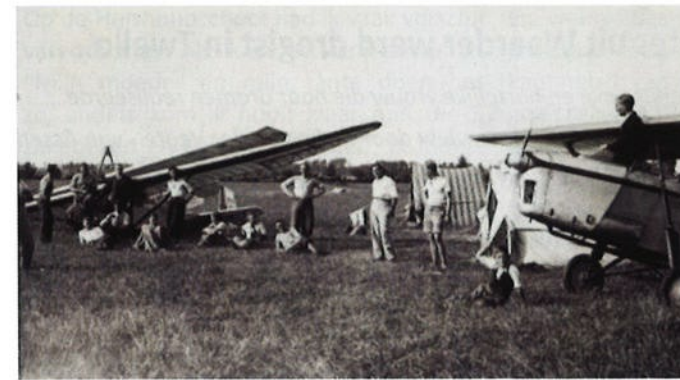
Apeldoornsche Courant,
9 mei 1930

Foto's: aanleg vliegveld Teuge
Bron: Nationaal Archief / Fotocollectie
Nederlandse Heidemaatschappij

De Burgemeesters van Voorst,
Deventer, Apeldoorn en Zutphen
nemen de werkzaamheden op
het in wording zijnde vliegveld
Teuge in ogenschouw. Mr. F.W.R.
Witewaal als landmeter.
Bron Delpher: Algemeen Handels-
blad 21-3-1935

De Amsterdamse Zweef-
vliegclub kampeert in
1936, onder leiding van
hun voorzitter, de heer ir.
O.W.A. Oijens (instructeur
van de club), vergezeld
van de heer J.K. Hoekstra
(instructeur van het
Nederlands Instituut voor
Zweefvliegers) met een
15-tal leden op het vlieg-
veld "De Teuge". Dagelijks

worden vluchten gemaakt met de Grunau-baby "De Adelaar" getrokken door een Pandertje, bestuurd door de heer Hoekstra en het lestoestel, getrokken door een lier van meer dan 500 meter lengte. Een groepje Amsterdamse zweefvliegers in hun kamp met de vliegtuigen.

Bron: Nationaal Archief / Fotocollectie Elsevier

De Nederlandse Heidemaatschappij werd uitvoerder en in januari 1935 begon men met ruim 20 werklozen uit de gemeente Voorst met de aanleg. Dit aantal liep al snel op tot 120 met werklozen uit de omliggende gemeentes. In augustus 1935 kon het vliegveld al gebruikt worden door zweefvliegtuigen en in mei 1936 was het veld geschikt voor sportvliegtuigen en begon de Nationale Luchtvaartschool er met de opleiding van leerlingen. Het vliegveld zou al geopend worden op 30 mei 1936, maar nadat de bekende K.L.M.-piloot Viruly bij een proeflanding in maart in de modder wegzakte, is de opening wegens onvoldoende doorgroeide grasmat uitgesteld. In juli 1936 werd na onderzoek vastgesteld dat het vliegveld ook voor zwaardere machines geschikt was. Het ministerie van Waterstaat keurde het vliegerrein Teuge goed voor alle typen vliegtuigen! De officiële opening kon worden bepaald: **26 september 1936.**

Er was veel aandacht in de regionale en nationale kranten voor de opening, een grote advertentie lokte velen naar de openingsfeesten, die over drie dagen werden gespreid.

Bronvermelding:
Dit artikel werd samengesteld aan de hand van krantenartikelen uit de jaren 1933-1936 die te vinden zijn op de site Delpher.nl.

ZATERDAG 26 SEPTEMBER a.s.

OFFICIEELE OPENING van het
SCHITTERENDE VLEGVELD
(60 H.A.)
"DE TEUGE"
gelegen halfweg Apeldoorn—Deventer.
K.L.M. RONDVLUCHTEN à f 4,— Totaal
60 vliegtuigen. Een grandioos Vliegprogramma
annex Origineel Nationaal
PRETPARK
annex GROOT CABARET en VARIÉTÉ,
WILLY DERBY c.s. met SENSATIONEELE
AVONDFEESTEN.
POPULAIRE ENTREPRIJZEN: Vliegfeest en
Pretpark geldig vanaf 1 uur tot 's avonds 12 uur
f 0.50; Kinderen f 0.25 (belasting inbegrepen).
Vanaf 's avonds 8 uur: Pretpark, Cabaret,
Variété-Attractie f 0.25. Geen extra entree's.
Kinderen tot 14 jaar f 0.10 (belasting inbegrepen).
Officieele AUTO- en RIJWIELSTALLING direct
bij het Vliegveld.
Voortzetting Vliegfeesten a.s.
ZONDAG en MAANDAG.
A.S. MAANDAGAVOND (11BB)
Groot Vuurwerk

Een boerendochter uit Waarder werd drogist in Twello.....

Het verhaal van een energieke en hartelijke vrouw die haar dromen realiseerde.....

Interview door Ineke van der Vegte - van Asselt

Het was een grote wens die in vervulling ging toen Hennie Ruting drogist werd. Maar dat ging niet zomaar. Ik ben bij Hennie Ruting op bezoek in haar thuis boven haar oude winkel, om haar verhaal te horen, hoe zij uit Waarder in het westen van het land naar Twello kwam, bijna in het oosten van het land. Hoe zij, een boerendochter, drogist werd.

Het is nu echt een andere tijd dan toen ik jong was. Bijvoorbeeld iedereen rookte. En je rookte niet als een ketter maar zo af en toe eentje. Sigaretten stonden op tafel bij bruiloften en partijen, anders was het niet compleet. De buurman kwam nieuwjaar wensen, [dat hoorde zo] want mijn vader was ouder en dan werd er een sigaartje gerookt. De buurman kwam met een aangestoken sigaar bij ons en hij kreeg meteen een nieuwe.

Ik moet weleens lachen: niet drinken onder de 18. Als kind moest ik eten en drinken naar mijn vader op het land brengen tijdens de hooibouw. Dat gaf veel stof en dan dronk hij bier en moest twee slokjes voor mij bewaren. Ik bracht het flesje daarna weg en kreeg statiegeld. Ik ben nooit aan drank verslaafd geraakt.

Ik ben in 1945 geboren op een kleine boerderij in Waarder dat is in Zuid-Holland. In 1953 verhuisden we naar Nieuwerbrug aan de Rijn. Dat is wereldberoemd want daar is de enige tolbrug die nog bestaat. Voor een auto betaal je € 0,50, maar als inwoner betaal je niets. En lopend en op de fiets is gratis. De brug is eigendom van de Brandschouwerij*.

Mijn jeugd op de boerderij.

Als ik aan de lagere school denk dan was het wonderlijke dat maar één meisje naar de MULO ging en de rest allemaal naar de Huishoudschool. En er was een jongen die zo intelligent was dat hij naar de HBS mocht. Alle andere jongens gingen naar de Ambachtsschool. Ik ging ook naar de Huishoudschool en ik vond er niks aan! Dat zijn de enige twee jaren in mijn leven die weggegooid zijn. En na twee jaar ging je aan het werk, thuis op de boerderij. Maar mijn moeder vond die opleiding een beetje karig en zei: "ga jij maar naar de Middenstandschool". Dat was een avondopleiding [voor het middenstandsdiploma] van twee jaar. Daar had ik ook wel zin in, dat was hartstikke leuk, super! Daar leerde je tenminste iets.

Op de Huishoudschool had ik vaak verschil van mening. Als ik moest strijken zei ik: "Mijn moeder en mijn tante doen het zo, anders kom ik nooit klaar met die 5 zakdoeken en theedoeken hier." Ik moest altijd zaterdag thuis strijken.

Moet je nagaan, dat was in 1958, 1959 en dat ging nog met een bout van ijzer, die op een gasvlam warm werd gemaakt. Nou wij hadden thuis allang een elektrische strijkbout!

Er werd wel vooruit gekeken bij ons thuis. Mijn moeder had veel familie in Amerika en daar hadden ze al een melkmachine. Toen zei mijn moeder: "Wij moeten ook een melkmachine want die is nooit ziek en heeft geen pijn in zijn rug". En als je dan voor het eerst gaat melken met de machine.....die koeien zijn dat niet gewend en dan zit je van onder tot boven onder de stront! En je had maar 1 ½ bus melk in plaats van 6 bussen. Maar met een week was het voor elkaar.

We hadden ook een kaasboerderij maar zonder begeleiding kaas maken.....ik betwijfel het of ik het nu nog kan.

Toen ik het middenstandsdiploma had, werkte ik bij een kaashandel op kantoor, eerst in Woerden later in Bodegraven. Dat was bij ERU. Weet je wat dat betekent? Eert uw vader, eert uw moeder, eert Eduard Ruijs de oprichter van ERU. Andreelon is ook zo iets uit die tijd. Die shampoo heet naar kapper Andre de Jong, ook uit Bodegraven, die de shampoo bekendheid gaf.

En weer twee jaar later haalde ik mijn praktijkdiploma boekhouden. Die zakelijke kant heb ik van mijn moeder geërfd, zij kon goed rekenen! Toen dacht ik wel: "Dit werk ga ik niet mijn hele leven doen". Mijn broer was melkboer geworden en ik ging één dag met hem mee. "Nou, dat is het ook niet", dacht ik na een dag regen. Ik wilde iets met geneesmiddelen en mensen.

Mijn vader had veel medische kennis over dieren. Hij kon je ook alles precies vertellen van plantjes, hoe ze heten en waar het goed voor was. Die kennis zat ook in de familie, in de familie waren zelfs 'krakers'.

Soms moest je hem helpen bij de geboorte van een lammetje. Hij zei dan: "Jij heb zulke kleine handjes, jij kunt wel voelen hoe het koppie van het lam ligt". Hij zei precies hoe je het koppie zo moest draaien dat het er goed zou uitkomen. Ooit heeft vader *kleine Kees* uit school gehaald. Hij zei tegen de meester: "Ik heb er één nodig met kleine handjes". Na het draaien van het lammetje kreeg *kleine Kees* iets lekkers en ging weer naar school!

Onze buurman had niet zoveel geduld met schapen en lammetjes. Zo hadden wij een keer een lammetje, dat niet goed leek [te zijn,] op de kachel. Dat moest iedere twee uur gekeerd worden en kreeg de fles. Zo kwam meestal wel goed.

Ook het lammetje met zes poten werd goed verzorgd en bleef in leven. Die ene keer dat het niet goed kwam was omdat de darmen eruit lagen. Toen vader dat zag zei hij: "Dat wordt niks". Hij zorgde er voor dat het naar de veeartsenijschool [opleiding diergeneeskunde] in Utrecht ging. Die konden er wat van leren.

Toen ik mijn drogisterijdiploma had, begon ik met vervanging in Nieuwkoop. Ik moet nog lachen om wat die baas bij de sollicitatie zei: "Hoe denk je hier te komen, er is geen busverbinding!" Nou dat was mijn zorg en niet de zijne. Ik kocht een witte Puch, zo één met een hoog stuur, heel stoer geen meisjesding. Ik ging er overal mee naar toe. In België ben ik ook geweest met de Puch. Ooit heb ik één bon gehad voor te hard rijden. De politieagent zei: "Er is maar één meisje in het dorp dat te hard rijdt en dat ben jij. Ik had je al veel eerder een bon moeten geven!"

Ik heb er nu nog spijt van dat ik die Puch verkocht heb. Later heb ik nog weleens rondgekeken maar nooit meer zo'n mooie gevonden.

Ruting-drogisterij shop geopend

Vorige week is aan de Pieter van Aschstraat 16, Ruting drogisterijshop geopend. Voorheen was hier drogisterij Brouwer gevestigd.

Mej. Ruting die nu de scepter gaat zwaaien, heeft diploma's zowel voor de drogisterij als voor de parfumeriebranche. Ze wil er dan ook een echte wijkdrogisterij van maken met een goed geneesmiddelenassortiment. Tevens is er een speciale babyhoek, terwijl er enkele nieuwe merken o.a. Pierre Rolsert en Heno de Pravra zijn toegevoegd.

In 1973 werd ik drogist in de Rotterdamse wijk Overschie. Dat was erg gezellig! Die wijk is na de oorlog gebouwd, het waren allemaal kleine flatjes waar meestal vier mensen in woonden. Nu wonen er veel minder mensen, misschien anderhalf gemiddeld per flatje. Je kon er dus op wachten dat het bewonersaantal flink zou teruglopen. De mensen vonden het niet leuk dat ik weg ging, ze liepen met spandoeken "Henny moet blijven". Het is een goede tijd geweest maar ik had de terugloop berekend en dacht: "Hier moet ik niet blijven". En ik heb weer rondgekeken.

Waarom Twello nou?

Ik hoorde toen van een vriendin van het nichtje van ome Wim, dat tante Truus te Twello ging stoppen. Ik moest maar eens gaan praten met ome Jan van tante Truus. Ik heb toen het pand naast makelaar Draaijer aan de Stationsstraat 15 gehuurd. Ooit hebben de gebroeders Verbeek, schoenmakers, erin gezeten. Nu is dat Print en More met het Voorster Nieuws.

Ter gelegenheid van de opening van onze drogisterij shop op 12 oktober 1978 houden wij woensdag 11 oktober van 18.00 tot 21.00 uur een ontvangst, waarbij wij het bijzonder op prijs zullen stellen u tot onze gasten te mogen rekenen.

- Stationsstraat 15 Twello -
Telefoon 05712 - 3580

Stukje van de Stationsstraat, net de winkel van drogisterij Ruting, 1997

In 1994 kochten we het pand Stationsstraat 7 en zo kwam de drogisterij weer in het oude pand. We vonden zelfs nog oude dropjes bij de verbouwing.

En op de rotzooi van een aangrenzende parkeerplaats kwam nieuwbouw. Mijn vader vroeg toen of ik niet teveel risico's nam: "Meisie, meisie wat doe je". Vader had de crisistijd beleefd en had alles verloren. Hij kwam uit een gegoede familie. Maar moeder zei toen: "Hen doet toch wat ze wil, ze zal wel weten wat ze doet!". Moeder kwam uit een kinderrijk (16) en ondernemend gezin. Kijk maar eens naar de oude foto's: oude schortjes en kale koppies. Hun moeder had geen tijd om 's ochtends eerst haren te kammen. Een paar familieleden zijn naar Amerika geëmigreerd. Ome Bill was het voorbeeld, hij werd miljonair. Later heb ik mijn ouders nog een keer opgehaald, toen ze al oud

waren, maar nog mee konden gaan naar Twello. Wat waren ze trots op mijn zaak.

De mensen vroegen wel eens: "Is het geen grote overgang van Rotterdam naar Twello? Hoe is dat nou?" Maar ik zeg: "Waar de bakker brood bakt daar kan ik leven". Ik kan niet zeggen dat het beter of slechter is, maar het is wel anders! Ja, want Rotterdam.....Ze dachten hier eerst bijvoorbeeld dat ik niet wist wat lammerspenen waren, zo'n stadse juf uit het westen, uit Rotterdam. Dan moest ik wel erg lachen. Lammerspenen heb ik tot het laatst toe verkocht.

Ik had toen inmiddels een diploma voor de parfumerie. Er was een speciale babyhoek gemaakt in de winkel. En Henk werd van dropjes kopende klant mijn partner. Hij kwam uit Gietelo, zoon van bakker Holtrigter en hij was wel bekend in Twello.

Toen reformzaak Hoorneman stopte, die zat tegenover de antiekzaak naast de Statenhoed, nam ik ook het reformdeel erbij. Ik had in de opleiding tot drogist veel geleerd. Je kreeg scheikunde en je moest bijvoorbeeld zelf tandpasta kunnen maken. We leerden veel over verfstoffen. Op het examen kreeg je flessen zonder etiket en moest je de vloeistoffen bepalen. Nou, die leken nogal op elkaar. Glycerine (een beetje zoet), wonderolie (een beetje geel) en paraffine (een beetje wit) moesten we herkennen. Uit mijn kindertijd weet ik nog dat de drogist ook brillenglazen kon slijpen en benodigdheden voor fotobaden verkocht.

Alle medicijnen met een RVG nummer (Register Voor Geneesmiddelen) mochten alleen bij de drogist verkocht worden en die moesten achter de toonbank staan. Drogisterij, wapenhandel en de drankhandel waren de enige drie waar speciale diploma's een vereiste waren. Je moest ook bijvoorbeeld zoveel uur in de winkel aanwezig zijn en ze kwamen controleren.

Bakker en loodgieter kon je zo worden als je een diploma had. Nu zijn veel van die middelen overal te koop. Zelfs bij een tankstation en ook in de zelfbediening, Als drogist wist je alles! Mensen konden altijd gratis advies krijgen, dat werkt nog beter dan reclame, dan had je een klant voor het leven. Er kwam een keer een vrouw

De drogisterij van Ruting aan de Stationsstraat

met een balpenstreep op haar tas binnen. Ik vroeg of ik even achterin de zaak naar de streep mocht kijken. Met een doekje met wat spiritus verdween de streep. Ik gaf de tas terug en zei dat ik niets gevonden had en dat het dus niets kostte!

Het rook heerlijk naar kruiden in die oude drogisterij.

Mensen konden ook de weg komen vragen in Twello en dat wist ik ook. Alleen "foekepotten".....dat wist ik niet.

De drogist verkocht van alles en nog wat, zoals lammerspenen (dat is weer mijn oude achtergrond van de boerderij) en hospitaallinnen.

Zo sprak ik een keer Oude Luttinkhuis, die woonde aan 't Cruse, over zijn schaapjes die het niet goed deden. Ik vroeg of ze 'arm of rijk' liepen. Ik ging kijken toen de zaak gesloten was. Nou ze liepen veel te 'rijk'. Ik heb gezegd dat hij lavendel moest snijden en dat geven en ik maakte een smeerseltje. De schapen werden beter.

Maar toen kwam de MKZ. Vreselijk! Het ruimen was alleen maar een economisch besluit. Ik had het erover met mijn vader: Pap hebben jullie dat vroeger ook gehad? Ja!. Hij vertelde dat mama dan 14 dagen zere handen en een zere mond had en de koeien minder melk gaven maar daarna immuun waren en het niet meer voorkwam bij die koeien!

Henny Ruting, Henk Holtrigter en Corrie Egers

Voorster Nieuws 29-11-2000

Ik vond het goed om met de zaak te stoppen in december 2000. Het was heel hard werken al die jaren, je kan zo'n zaak niet doen als je niet 60 uur per week werkt. Ik had wel een geweldige hulp, Corrie Egers, maar die wilde de zaak niet overnemen. Ik heb daarna nog één keer een drogisterij uit de nood geholpen en daarna was het helemaal over!

Ik heb het prachtig gevonden tot de laatste dag, het contact met mensen en de drogisterij!

De oude goederen zijn naar het drogisterijmuseum gegaan. Dat was voorheen in Maarsen en is nu in Zeeland. Andere goederen gingen naar de vijf historische verenigingen waar ik lid van ben. Een historische vereniging verdient steun en een extra gift (aftrekbaar voor de belasting) is daar altijd welkom!

Schenken met de warme hand is beter dan met de koude!"

Deze laatste opmerking kwam oprecht

uit haar hart. Henny Ruting houdt van geschiedenis, het verleden leert ons zoveel voor het heden.....

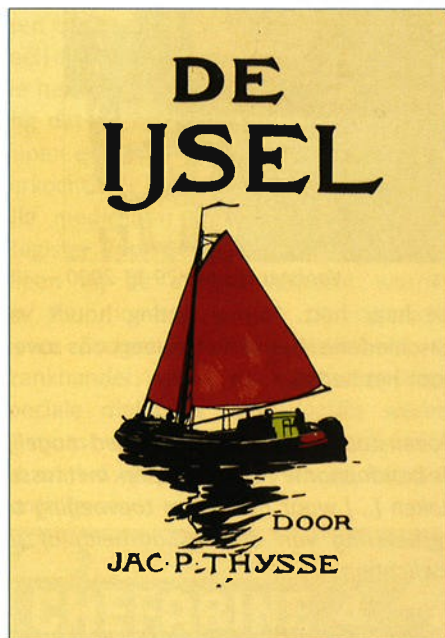
Bovenstaande tekst volgt zo goed mogelijk de bandopname van het gesprek met tussen haken [...] waar nodig een toevoeging ter verbetering van de leesbaarheid, of ter toelichting.

**In de 17e en 18e eeuw waren veel huizen nog van hout en waren daken met riet bedekt. Omdat men open vuren stookte was het een brandgevaarlijke toestand. Om dit gevaar in Nieuwerbrug te bestrijden controleerden de "brandmeesters" in Nieuwerbrug alle panden binnen een strak omschreven gebied: de Brandschouwerij, begrensd door de laatste huizen of boerderijen van de vijf polders, waarbinnen het dorp lag. Bij brand kwam er een "eigen" brandspuit om te blussen en in het begin van de vorige eeuw kwam er een eigen brandverzekeringsmaatschappij.*

Voorst honderd jaar geleden een wandeling met Jac. P. Thijsse (2)

Gerard Vrieling

Nadat we in de vorige Kroniek uit het boek "Ijsel" van Jac. P. Thijsse het deel van de wandeling rond Voorst hebben gevolgd, lopen en fietsen we nu met hem mee vanaf de Nijenbeek richting Wilp en Terwolde.

"Vlak bij trekt de Loenensche beek [nu Voorster beek-G.V.] onze aandacht, die den voet van den toren bespoelt.....

Het blijkt nu duidelijk dat bij hoge rivierstanden deze beek niet kan afwateren en dan zeker tot daar hoog bij Klarenbeek lastig kan worden. Eenmaal beneden gaan we wandelen vlak langs de rivier tusschen de wilgen en op de kribben, die als klein bloementuintjes in het water vooruit steken.....

Vlak langs de rivier ligt hier een dijk, maar dit is niet de Veluwsche bandijk, verderop verloopt hij in een soort zomerkade.....

Zoo kort deze dijk moge zijn, vindt hij toch nog gelegenheid, om door een boomgaard te loopen, dat kan in deze buurt dus eenmaal niet anders. De appelen beginnen al lekker te kleuren en een bont suikerpeertje ziet er reeds zeer verleidelijk uit.....

Wij rukken ons uit den boomgaard los en dwalen nu nog een eindje verder langs bijna onzichtbare wegen en karresporen de Wipsche Klei in, en een frisch regenbuitje leert ons weldra, dat die buurt zijn naam verdient, want in minder dan geen tijd waden we door een vetten modder. Maar hogere ruggen zijn alweer zanderig en ook aan de overzijde van de rivier zien we een tamelijk hoogen oever.....na wat heen en weer dolen vinden we ook een grindwegje, dat ons terugvoert naar dat smalle slootje, dat vroeger Ijsel is geweest en hier vinden we onze bandijk weer.....Des te beter. We betreden welgemoed onzen bandijk [=nu Bomendijk. G.V.] en die brengt ons al kronkelend door eikenbosschen en langs sparren en dennen op een prachtig buitengoed met zware eiken en beuken, grootsche waterpartijen, bloemtuinen, moestuinen met kassen en een tamelijk eenvoudig huis. Dit is kasteel De Poll en als we al de bosschen, die er bij behooren eens goed willen afwandelen, dan hadden we wel een week voor noodig, want die strekken zich uit tot Klarenbeek toe. En mooi zijn ze ook, dat beloof ik u...."

103

DE VOLLE HAND

104

TERWOLDE, BLOKHUIS

"Als we even door Wilp heen zijn gaat de weg stijgen, we raken onze bomen kwijt en we bevinden ons boven op onzen Veluwschen bandijk die nu voorlopig genoeg heeft van zijn zwerftochten door bosschen en weiden. Hij brengt ook zijn rivier mee; het smalle slootje dat we gisteren onder Nijenbeek kruisten, maar het is hier wat wijder, verbreedt zich tot een kreek met rietzoomen en verder nog tot een groep van alleraardigste meertjes, de Lazaruskolken.

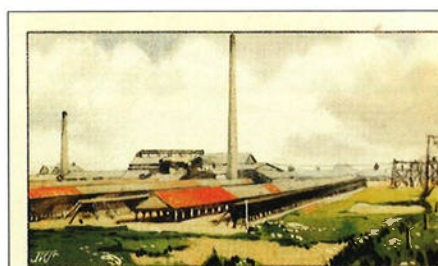
Even nooteren we het buiten links van den dijk met een grooten vijver. Dat is een echter geen wiel, maar gewoon een uitgegraven water; Het Schol is in 1848 aangelegd bij wijze van werkverschaffing, en dat is wel waard, om onthouden te worden. Bij het Schol krijgt de Veluwsche

bandijk weer verlangen naar bosschen en de eenzaamheid, die hij een eind verder gaat zoeken bij Dijkhof en Meermuiden. Ook bij het herbergje De Volle Hand staan er een paar boomen, die gezien mogen worden, zelfs wordt of werd in de kroon van een of beiden eens een zitje gemaakt, waarop je mooi in Deventer kunt kijken. Toen hier nog geen herberg stond maar een heusch fort, [dat de stad in de gaten moest houden tijdens de ruzie tussen Karel van Gelre en Karel V".G.V.], noemden ze het daarom "Kijk in de Pot". Daar bij die Volle Hand moet ik u nog op iets anders wijzen. Omlaag in den uiterwaard ziet ge daar tusschen de struiken een nog al verlokkelijk uitziend pad verdwijnen. Dat is het jaagpad of, zooals het ook wel genoemd wordt, het lijnpad, dat in dezen tijd van sleepbooten

105

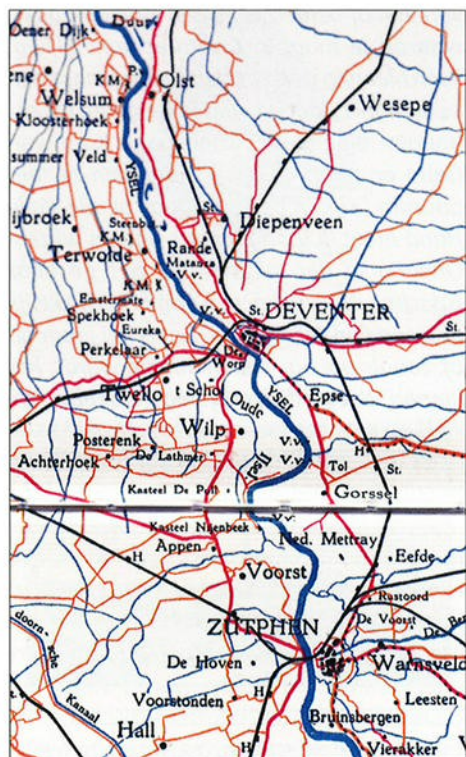
TERWOLDE, BOLKESTEIN

106

STEENOVENS BIJ TERWOLDE

en motorvoertuigen langzamerhand heeft uitgediend, maar vroeger onmisbaar was, om bij stil weer of ongunstigen wind de schepen stroomopwaarts te krijgen. Wij met onze rijwielen houden echter den dijk, die weldra warempel zich weer met boomen gaat bekleeden. Het is alsof de woudreuzen in het toch niet zoo kleine park van Mantanse geen plaats genoeg konden vinden en over de heining zijn heengestapt, den dijk op. Zwarte beuken en esschen maken dit stukje bij het Blokhuis tot een echten boschweg en zelfs hebben het gras en de gewone dijkbloemen plaats moeten maken voor de kruiden van het woud. Vlak er naast ligt een zeer mooie hoeve, ik bedoel Kolkestein, dat allergeukkigst is gelegen aan een rond wiel, dat, al is het

ook met biezten begroeid, toch een deel uitmaakt van het erf....

Voordat de Veluwschen banddijk is aangelegd, dat was in 1170, kon de IJssel vrij over het land loopen en zijn bedding had dan bij hooge standen soms wel een breedte van tien kilometer, van de hooge landen van Overijssel tot aan de hoogten van de Veluwe bij Heerde en Wapenvelde. Natuurlijk werd daardoor zijn stroom snelheid zeer gering en kon de fijne klei bezinken, die nu die streek zoo vruchtbaar maakt."

'k Hoop, dat u van dit fragment, verhalend over een deel van onze gemeente van 100 jaar geleden, ook heeft kunnen genieten. De hele wandeling is te vinden in het boek "IJssel", dat is uitgegeven in november 1916 door: "N.V. Bakkerij 'De Ruyter' der Firma Verkade en Comp. te Zaandam".

De route die Thijsse destijds volgde is nog grotendeels te lopen.

HORSTINK

KWALITEITSBOUWERS VAN HUIS UIT!

Waarmee kunnen wij u van dienst zijn?

De kwaliteitsbouwers van Horstink maken het!

Luxe woningbouw

Aan- en verbouw

Complete badkamers

Utiliteitsbouw

Restauratie

Onderhoud

| J.W. Frisostraat 15

| 7391 DJ Twello

| Tel 0571 - 27 14 83

| Fax 0571 - 27 10 36

| info@horstink-twello.nl

www.kwaliteitsbouwers.nl

kriebelZ

brasserie

Dorpsstraat 59

7396 AL Terwolde

T 0571 - 292 022

E info@brasserie-kriebelz

Met liefde kan alles...

BREIN RECLAME!

WWW.BREINRECLAME.NL

ontwerp | printwerk | belettering

textiel | websites

Koppelstraat 2 Twello

Tel. 0571-280747

www.breinreclame.nl

De Groot

www.degrootzalen.nl

Avervoordseweg 2 De Vecht • Telefoon: (055) 323 12 61